

פברואר 2018

ניהול סיכונים במקום העבודה

ניהול סיכונים (risk management) הינו תהליך רב שלבי מובנה, מקצועי, מורכב ושיטתי לזיהוי, להערכה ולבקרה של סיכונים במטרה לבטלם או לצמצמם במידת האפשר.

כמה הגדרות לפני שנתחיל...

הגדרה בטיחות (safety):

שליטה בסיכונים, וצמצום (הפחתה) של סיכונים, באתר או בתהליך מסוים. מקום עבודה מוגדר כבטוח כאשר מרבית הסיכונים:

✓ זוהו

✓ הוערכו

✓ טופלו והובאו לרמת סיכון נמוך המכונה "סיכון קביל"

הגדרה גורם סיכון (risk factor' hazard):

גורם שיש בו פוטנציאל לגרימת פגיעה בבריאות או נזק אחר לאדם, לרכוש או לסביבה. הסבר: הגורם יכול להיות פיסיקלי, ביולוגי, ארגונומי או אחר, וכן מתקן, חומר, תהליך, מצב של מערכת, מצב בריאות או התנהגות בריאותית. דוגמאות לגורם סיכון: חשמל, חלון-זכוכית, רעש, עישון.

הגדרה מפגע (obstacle):

מצב או מכשול הצפוי לגרום פגיעה בבריאות לאדם או נזק לרכוש או לסביבה. הסבר: בתחום הבטיחות, בגורם סיכון יש תועלת, ואילו מפגע נבדל מגורם סיכון בכך שאין בו כל תועלת ולכן חובה לסלקו או לתקנו. דוגמאות למפגע: כבל-מתח חשוף, חלון-זכוכית שבור.

שלבי תהליך ניהול הסיכונים הם:

✓ זיהוי גורמי-סיכון (hazard identification): זיהוי, חיזוי, איתור ותיעוד גורמי הסיכון הקיימים באתר או בתהליך.

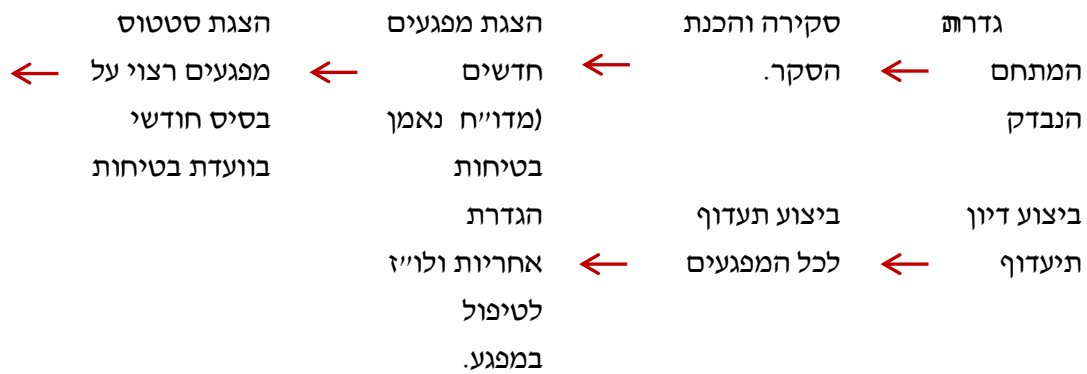
✓ ניתוח סיכונים (risk analysis): מיצוי תרחישי תאונה או תקרית אפשריים, לאחר זיהוי נוכחותם של גורמי-סיכון; הערכה של הסבירות להתרחשות תאונות או תקריות עקב קיומם של גורמי-הסיכון; הערכה של תוצאות התאונות או התקריות, אם יתרחשו; חישוב אינטגרטיבי של רמת הסיכון הנגזרת מן ההערכות הקודמות.

✓ הערכת סיכונים (risk assessment): פרשנות של תוצאות ניתוח סיכונים, בדרך של הערכת המשמעות הערכית, הציבורית, הכלכלית והמדינית או הפוליטית של הסיכונים.

✓ בקרת סיכונים (risk control): בחירה והפעלה של אמצעים לביטול סיכונים או להפחתתם. לדוגמא, אמצעים לגילוי, לזיהוי, לניטור, להתרעה ולנטרול.

✓ סקר מפגעים (obstacles survey): הינו תהליך שיטתי של איתור מפגעים במקום שבו מתקיימת או מתוכננת פעילות.

התהליך הנדרש לביצוע סקר מפגעים:

1. עריכת סקר מפגעים בכל מחלקה, אגף, חצרות וכו' (רצוי טרם הכנת תוכנית לניהול הבטיחות). הסקר יבוצע על ידי:
 - א. ממונה/ נאמן בטיחות,
 - ב. מנהלי עבודה רלוונטיים,
 - ג. נאמני בטיחות רלוונטיים,
 - ד. מומחים חיצוניים.
2. לאחר הכנת הסקר נדרש לקיים דיון בנושא סקר מפגעי המחלקה הנסקרת ולדרג את המפגעים על פי חומרה ועלות. מומלץ לקבל אישור מנהל המפעל.
3. בכל ישיבת ועדת בטיחות יש להציג סטטוס טיפול במפגעים.
4. מפגעים חדשים שנמצאו במהלך התקופה בין ישיבה לישיבה (מדו"ח נאמן הבטיחות) יועלו בוועדת בטיחות יכנסו לדרוג הקיים.

תהליך ביצוע סקר סיכונים

לוח 1: טבלה מקובלת להערכת סיכונים של תרחישים ("לוח החלטה")
לוח זה הינו דוגמה בלבד וכל מפעל יפעל עפ"י השיטה המתאימה לו או הקיימת
 למטרת הערכה של סיכונים, נהוג להשתמש בלוח החלטה כדוגמת המוצג להלן (יש גרסאות נוספות וניתן להתאים את הלוח למפעל). שימוש בלוח כדוגמת זה מאפשר קביעת רמת סיכון קביל.

הסתברות	(גבוהה - 4)	(בינונית - 3)	(נמוכה - 2)	(נמוכה מאד - 1)
חומרת פגיעה	עלול לקרות בכל יום	עלול לקרות מדי פעם	עלול לקרות, רק לעתים רחוקות	עלול לקרות, אך כנראה לא יקרה אף פעם
(חמורה - 4)	16	12	8	4
מוות או נכות תמידית				
(בינונית - 3)	12	9	6	3
פגיעה רצינית או מחלה של יותר מ 30 יום.				
(קלה - 2)	8	6	4	2
טיפול רפואי וימי אי כושר				
(שולית - 1)	4	3	2	1
נחוצה רק עזרה ראשונה				

כל תרחיש ממוקם בהצטלבות המתאימה להסתברות ולנוזק המוערכים עבורו, ויכול לקבל ציון בין 1 ל-16. בקביעת "חומרת הפגיעה" יש להתחשב גם במספר העובדים החשופים לתרחיש הסיכון המוערך.

משתנה זה עשוי להשפיע על תעדוף הטיפול.

3-1 סיכון קביל: יש לנקוט בצעדים קבועים כדי שיישאר ברמה זו, כגון הדרכות עובדים, הוראות קבע, נהלים, שילוט, ועוד.

11-4 סיכון לא קביל: יש להורידו. ניתן להמשיך בפעילות לזמן מוגבל, אם היא הכרחית ולא ניתן ליישם מניעה. רק מנהל שהוסמך לכך רשאי לאשר את ביצוע העבודה (בכפוף לנוהל שנקבע לגורם הסיכון).

16-12 סיכון לא קביל: יש לפעול מיידית להקטנת רמת הסיכון גם אם הדבר מצריך הפסקת תהליך העבודה.

** הערה: סיכון שיש להימנע ממנו לפי החוק לא ייחשב כקביל!

מי רשאי לערוך סקר סיכונים?

מומלץ כי סקר סיכונים יתבצע ע"י איש מקצוע הבקיא בשיטות שונות לסקרי סיכונים. במפעל ניתן לבצע על ידי **ממונה בטיחות או איש מקצוע אחר**. ממונה הבטיחות יכול להיות פנים מפעלי ובכך בעל יתרון שכן מכיר את המפעל, את מהות העבודה, את הסיכונים הקיימים ואת אופן ההתנהלות. לחלופין, סקר הסיכונים יכול להיות מבוצע על ידי ממונה בטיחות שהתמנה על ידי בעל המפעל לצורך ביצוע הסקר- ממונה בטיחות שאינו נמנה כחלק מצוות ההנהלה של המפעל. ממונה בטיחות חיצוני יכול להיות בעל יתרון בכך שמגיע לביצוע הסקר מעמדה ניטראלית, ללא הכרות מוקדמת, ללא השפעות מצד ההנהלה ו/או העובדים ובכך בעל ראייה שונה וכוללת יותר שכן "מה שרואים משם לא רואים מכאן".

כל חברה מחויבת בביצוע סקר סיכונים, על פי תקנות ארגון הפיקוח על העבודה [תוכנית לניהול הבטיחות] התשע"ג 2013. יחד עם זאת, לא כל חברה מחויבת בהחזקת ממונה בטיחות. הקריטריונים להחזקת ממונה בטיחות מוגדרים בחוק וכן ההחלטה נתונה להחלטת מפקח עבודה אזורי.

המכללה לבטיחות ונהיגה במבי מבצעת סקרי סיכונים למפעלים ולאחר מכן בונה תוכנית מסודרת יחד עם צוות ההנהלה למזעור הסיכונים ולשיפור רמת הבטיחות במפעל. כמו כן, המכללה לבטיחות ונהיגה במבי מספקת שרותי ממונה בטיחות למפעלים ושירותי ייעוץ בטיחות ובכלל זה נותנת חבילות שירות חודשיות התפורות באופן אישי ללקוח, חבילות השירות כוללות:

- ✓ שירות יועץ/ ממונה בטיחות
 - ✓ שירות קצין בטיחות
 - ✓ קורסים שונים בתחום הבטיחות והנהיגה על פי צרכי הלקוח
 - ✓ הדרכות והכשרות שוטפות לעובדי המפעל
 - ✓ סקר סיכונים מפורט
- ** החבילה נתפרת בהתאם לצרכי הלקוח לאחר פגישה וסיור במפעל.

בברכת עבודה בטוחה!

צוות המכללה לבטיחות ונהיגה במבי

